

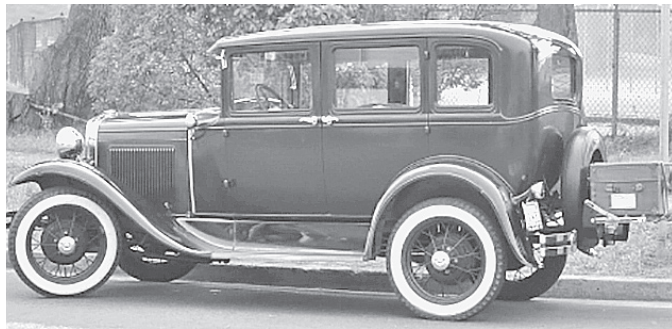


■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗ\*

## Αναδιφώντας το χθες (138)

### Ένα γέλιο θα τον θάψει, τον άτιμο του Κορώνη (III): ανθολογία ιστορικού ρεθεμνιώτικου χιούμορ

**Το τιμόνι το παίζω στα δαχτύλια μου!** (Εύα Λαδία, «Τα περιπετειώδη δρομολόγια του πρώτου ταξί της πόλης», στηριγμένο σε περιγραφή του Κώστα Μαμαλάκη). Ο Δημητρός Καλοκύρης ήταν καλός, με πολλές συμπάθειες, έντιμος επαγγελματίας και άνθρωπος της προόδου. Είχε ένα εστιατόριο στην πλατεία του Αγνώστου Στρατιώτη και ποτέ δεν τον άκουσε πελάτης, ας ήταν κι ο πιο παρθένο του κόσμου, να αγανακτήσει ή να προσβάλει κανένα. Μια μέρα είδε ένα πράμα που τον εντυπωσίασε σε αφάνταστο βαθμό. Ο θαυμασμός ωστόσο δεν άργησε να του ζυμώσει και το επιχειρηματικό του δαιμόνιο. Η απόκτηση ενός αυτοκινήτου ήταν μια επικερδής επένδυση.



Μεράκι λοιπόν είχε ο Δημητρός για το αυτοκίνητο και επειδή ποτέ δεν άφηνε το όνειρά του να ναυαγίσουν, κατάφερε με το καλό κουμάντο που ήξερε, να αποκτήσει ένα «φορντάκι». Έτσι έλεγαν οι οδηγοί το FORD εκείνη την εποχή. Επειδή όμως ήταν και οργανωτικός, προσέλαβε έναν σοφέρ για να νοιώθουν μεγαλύτερη ασφάλεια οι πελάτες του κι έβαλε μπροστά τη νέα του επιχείρηση εκτελώντας δρομολόγια. Χαϊρόταν το αυτοκίνητό του ο Δημητρός, αλλά, φύση ανήσυχη, πάντα ήθελε να μάθει και να οδηγεί. Και δεν άργησε να ξεθαρρέψει και να καθίσει στο τιμόνι. Έτσι «κουτσά στραβά» πήρε μερικά μαθήματα αλλά όχι συστηματικά. Και η μόνη του «ειδίκευση» ήταν στο τιμόνι. Για όλα τα άλλα, ντεμπραγιάζ, φρένα, γκάζι, είχε το σοφέρ του. Ένα χειμωνιάτικο απόγευμα καταφθάνουν στο γραφείο του ένας δικηγόρος κι ένας βιβλιοχαρτοπώλης, που ήταν και εκλεκτός ποιη-

**Θα πάμε στο Πέραμα «σαξελίμικο».** Θα πάρουμε μαζί και μια λάμπα θυέλλης και το μικτό του μαγαζιού. Κι αν χαλάσουμε τα φώτα του αυτοκινήτου –δεν ξέρει κανείς τι γίνεται– θα τονε κάσουμε στο φερό, όχι στο καζάνι γιατί πύρρει και βγάινε ατμούς –να κρατεί τη λάμπα να μασέ φέγγει αν χρειάσει.

Είχε πάει 5 η ώρα όταν ξεκίνησαν. Προχωρούσε το αυτοκίνητο σιγά με την ελάχιστη ταχύτητα. Όταν έφτασαν στον Κόρακα την Καμάρα συνάντησαν μερικά πρόβατα κι ένα βόδι, που τα λαλούσε ο βοσκός άκρη άκρη στο δρόμο. Μπορούσε να περάσει το αυτοκίνητο. Αλλά και τη...μούζικα γιατί την είχαν; Πρόσταξε λοιπόν ο Δημητρός έτσι για εφέ να παίζει την κόρνα ο Γιώργης. Δυστυχώς όμως λογάρισαν χωρίς το... βόδι, που ξιπάστηκε από το θόρυβο και, κάνοντας στροφή προς το αυτοκίνητο, έπεσε με τα κέρατα στη μάσκα κι έσπασε τα φανάρια. Στο μεταξύ –χειμώνας ήταν– πήρε να βραδιάζει χωρίς. Ο ουρανός φορτωμένος προειδοποιούσε για βροχή. Έφτηνε τον κόρφο του να μην τον βασκάνει ο Δημητρός για την προνοητικότητα του. –Καλά που πήρα και το φανάρι, μονολογούσε. Άναψε το φανάρι, σήκωσε και το μικρό και τον απόθεσε στο φερό, για να το κρατεί και να φωτίζεται αμυδρά έστω ο δρόμος. – «Άντεστε και καλή μας στράτα. είπε ο Δημητρός κάνοντας το σταυρό του και πηγαίνοντας «κούτσα-κούτσα».

**ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΕΜ. ΠΛΥΜΑΚΙ & Δ. ΚΑΛΟΚΥΡΗ**  
Αυτοκινητάναπτυξη-Σοφέρ δεδομισμένοι  
Τακτική Συγκοινωνία Ρεθύμνης—Περάματος  
Ύαυαυωρήσεις εκ Ρεθύμνης 9 π. μ. — 3 μ. μ.  
Ύεπάνοδος εκ Περάματος 11 π. μ. — 5 μ. μ.  
Έκτελει καλ έκτακτα δρομολόγια εις τιμής συμφερούσας.

Εκεί στου Σταυρωμένου πιάσανε μια μεγάλη κατηφόρα. Τ' αμάδι πήρε να ρολάει με ταχύτητα.

–Γιώργη, πάτα φρένο, βάζει τις φωνές ο Δημητρός! Πάνω στη σύγχυση όμως πατάει ο άλλος το γκάζι. Φουλάρει η μηχανή, τινάξεται το αμάδι κι αρχίζει να τρέχει λιγνιδώς. –Φρένο, μωρέ σου 'πα, πάτα φρένο. ουρλιάζει ο Δημητρός... Ευτυχώς βρέθηκε μια ανηφόρα και το αμάδι σταμάτησε. Το επεισόδιο αυτό δεν ήταν μοιραίο και για τους άλλους επιφανείς επιβάτες, ιδιαίτερα για τον βιβλιοπώλη, που ήταν κι ένας εξαιρετικά ευαίσθητος και άξιος ποιητής, που μας άφησε σπουδαίο έργο και συνεχίσει να τιμά τον τόπο του και στα Χανιά, που αργότερα χρειάστηκε να μετοικήσει.

#### Για σταμάτα, Δημητράκη!

(Γιώργος Καλομενόπουλος, «Ποιήματα»).  
Η τραγική κούρσα ενός ποιητή και το τραπέζι της συγγνώμης.

Στο παλιό ξενοδοχείο του Δημήτρη Καλοκύρη κανενός απ' τους πελάτες δε... χιλιέται το χατήρι.

Ξενοδοχός και σωφέρης ο καλός μας Δημητρός θέλεις... σε πηγαίνει βόλτα, θέλεις βάνεις σου και τρως.

Το Γιωργίτο το Γιωρβασάκι προτίμησε τη βόλτα, και ακόμα τον σκουπίζει της τρομάρας τον ιδρώτα.

Το φορτάκι δώθε-πέρα σαν μπαούλο τον τινάζει. Άδικα τα παρακάλια, μάταια και που φωνάζει:

Δημητράκη μου, πεθαίνω και σταμάτησε λιγάκι. Δε μ' ακούσουνε... τα φρένα, καημέχαρε Γιωργάκη.

Κάθε εμπόδιο σαν περνάνε όμως δίνει του αγιούτο: Κάμε το σταυρό σου, Γιωργη... το περάσαμε και τούτο...

Ένας τενεκές που πέφτει το Γιωργάκη κάνει λούτσα και τον περιχύνει λάδι απ' το σβέρο ως τα... παπούτσα.

Συμφωνεί... κι ο Δημητράκης που ο Γιώργος τον μαλώνει: Εις τα γέρικα τα χέρια δεν ταιριάζει το τιμόνι.



Πλανταγμένοι, λερωμένοι, ναυαγοί στην πόλη φτάνουν. Με τις φούχτες το σταυρό τους και οι δυο τους τώρα κάνουν.

Έπειτα ο Γιωρβασάκης στέκει, παίρνει ανασεμιά και ρωτά τον Καλοκύρη: Απορία έχω μια:

Κι η χολή μου... έχει σπάσει και τα ρούχα έχω... λερώσει. Πες μου τώρα, Δημητρώ μου, ποιος τον άλλο... θα πλερώσει.

Συμφωνώ... κι εδώ, Γιωργάκη –με το θάνατο ποιος παίζει– Μην πλερώσεις... Πάμε τώρα να σου κάμω και... τραπέζι.

Θα 'ρθω, φίλε Δημητράκη, κι η φιλία μας να ζημα με μία συμφωνία... να κινήσουμε... πεζοί.

**Διότι δεν συνεμορφώθησαν εις τας υποδείξεις** (Αγγελία Εταιρείας Καλοκύρη-Πλυμάκη 30ής Σεπτεμβρίου 1922 στην εφημερίδα «Κρητική Επιθεώρηση»). Το ατύχημα με το αυτοκίνητο της εταιρείας Καλοκύρη-Πλυμάκη θα πρέπει να συνέβη μέσα στον καυτό Σεπτέμβριο του 1922, όταν οι πρώτοι πρόσφυγες της Μικρασίας σωριάζονταν στο υγρό πλακάδι της Προκυμαίας. Και θα πρέπει να δημιούργησε τόσες συζητήσεις και να γέλασε για λίγο το χελιάκι των Ρεθεμνιωτών, ώστε οι υπεύθυνοι δημοσίευσαν ειδική «αγγελία» στην εφημερίδα, θέτοντας κανόνες κυκλοφορίας τετραπόδων και οχημάτων, εν πλήρει απουσία του κράτους και των κανονισμών τους. Άλλο που οι οδηγίες που περιείχε ήταν τόσο δυσνόητες, που οι συμμορφούμενοι κινδύνευαν ακόμα περισσότερο να εμπλακούν σε τροχαία ατύχημα...

«Πάντες οι διαβάται πεζοί είτε και οδηγοί ζώων, κάρων, διτρώων και αμαξών, ειδοποιούνται ότι οφείλουν όπως συμμορφώνονται προς τας υποδείξεις, του κάτωθι κανονισμού αυτοκινήτων, και τούτο προς πρόληψιν δυστυχημάτων δια τα οποία εν εναντία περιπτώσει ουδεμίαν υπέχμεν ευθύνην έναντι οιοσδήποτε. Ούτω το αυτοκίνητον εν κινήσει διευθύνεται πάντοτε προς το δεξιόν μέρος της οδού και συνεπώς οι ως άνω διαβάται, υποχρεούνται όταν μεν έρχονται προς την αυτήν κατεύθυνσιν να βαδίσωσι προς το δεξιόν μέρος της οδού, ούτως ώστε το αυτοκίνητον να διέλθω εκ του αριστερού τού, όταν δε έρχονται κατ' αντίθετον διεύθυνσιν πάλιν

#### ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Πάντες οι διαβάται πεζοί είτε και οδηγοί ζώων, κάρων διτρώων και αμαξών, ειδοποιούνται ότι οφείλουν όπως συμμορφώνονται προς τας υποδείξεις, του κάτωθι κανονισμού αυτοκινήτων, και τούτο προς πρόληψιν δυστυχημάτων δια τα οποία εν εναντία περιπτώσει ουδεμίαν υπέχμεν ευθύνην έναντι οιοσδήποτε.

Ούτω το αυτοκίνητον εν κινήσει διευθύνεται πάντοτε προς το δεξιόν μέρος της οδού και συνεπώς οι ως άνω διαβάται, υποχρεούνται όταν μεν έρχονται προς την αυτήν κατεύθυνσιν να βαδίσωσι προς το δεξιόν μέρος της οδού, ούτως ώστε να διέλθω εκ του αριστερού τού, όταν δε έρχονται κατ' αντίθετον διεύθυνσιν πάλιν

Οι τοποθετούμενοι λίθους ή άλλα αντικείμενα εις τας όδους προς παρεμπόδιση ή και βλάβην των αυτοκινήτων ειδοποιούνται ότι αποκαλυπτόμενοι καταδίκωνται σύμφωνα προς τον Νόμον.

Εν Ρεθύμνη τη 30 Σεπτεμβρίου 1922  
Οι έπιλογοίτες  
Α.Η.Μ. ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ καί Ε.Μ. ΠΛΥΜΑΚΙΣ

να βαδίσωσι προς το δεξιόν μέρος της οδού, ούτως ώστε να διέλθω το αυτοκίνητον προς το δεξιόν μέρος της οδού κατά την ιδικήν του κατεύθυνσιν. Οι τοποθετούμενοι λίθους ή άλλα αντικείμενα εις τας όδους προς παρεμπόδιση ή και βλάβην των αυτοκινήτων ειδοποιούνται ότι αποκαλυπτόμενοι καταδίκωνται σύμφωνα προς τον Νόμον».



**Αν-ε σου φέρω τη γ-καρπούζα στη γ-κεφάλια θα δεις!** (Λεωνίδα Χατζηδάκης, καταγραφή Χάρη Στρατιδάκη). Ο Λεωνίδας Χατζηδάκης, βιβλιοπώλης και βιβλιοδέτης, επί σειρά δεκαετιών πρόεδρος και βασικό στέλεχος του Ορειβατικού Συλλόγου Ρεθύμνης, είχε στη φαρέτρα του μια ολόκληρη σειρά από ενδιαφέρουσες και χιουμοριστικές ιστορίες. Τις χρησιμοποιούσε όταν εντόπιζε βραδυπορούντες στις πεζοπορίες και ορειβασίες του Συλλόγου, προκειμένου να τους αποσπάσει την προσοχή από τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν, διασκεδάζοντάς τους. Μία από αυτές αναφερόταν σε μία ανυπάκουη στις οδηγίες του Συλλόγου κυρία. Στις εκδρομές του, στο φαράγγι της Σαμαριάς, με διαυκτέρωση πάντα, στις αρχές της δεκαετίας του 1960, ο Σύλλογος έδινε γραπτές οδηγίες στους υποψήφιους εκδρομείς, αναφέροντας τα είδη που έπρεπε να κρατούν και απαγορεύοντας ρητά τα άσκοπα βάρη. Η συγκεκριμένη όμως κυρία, παραβαίνοντας τις οδηγίες αυτές, επέμενε να μεταφέρει μέσα σε μια βούργια ένα μεγάλο μακρόστενο καρπούζι. Στην παρατήρηση του αρχηγού της εκδρομής Λεωνίδα Χατζηδάκη ότι θα έπρεπε να το αφήσει, εκείνη αρνήθηκε, με τα χαρακτηριστικά λόγια:

–Μια φορά μού 'τυχε κι εμένα να περάσω το Φάραγγα και δε θα βαστώ μια καρπούζα να τη σφάζω στη μέση να την ευχαριστήσω; Τοποθετημένοι σταθερά στο τέλος των εκδρομών, προκειμένου να εμψυχώνει τους βραδυπορούντες, ο κύριος Λεωνίδας έχασε την εν λόγω κυρία, μέχρι που τη συνάντησε αναποκκινισμένη και σε κακή κατάσταση στον τότε κατοικημένο οικισμό της Σαμαριάς, στην περιοχή του την επονομαζόμενη «Καζίνο». Εκεί, με το γνωστό του χιούμορ, τη ρώτησε μήπως είχε μετανιώσει για την απόφασή της. Κι εκείνη, έχοντας ξεπεράσει πια κάθε όριο αντοχής αλλά και καλής συμπεριφοράς, του είχε απαντήσει:

–Αν-ε σου φέρω τη γ-καρπούζα στη γ-κεφάλια θα δεις, που θα μου κάνει και πλάκα από πάνω!

Ο Ρασπούτιν, η Γαλότσα και ο Χοιρούτσα (Μιχάλης Παπαδάκης-Δάνδολος, περιοδικό «Κρησφύγετον»). Η ατμόσφαιρα στα ρεθεμνιώτικα σχολεία κατά τις δεκαετίες του 1950 και 1960 κάθε άλλο παρά παιδαγωγική θα μπορούσε να χαρακτηριστεί. Γιατί δεν έφταναν οι απαγορεύσεις συμπεριφοράς και εμφάνισης μέσα στον σχολικό χώρο αλλά αυτές επεκτείνονταν και στον εξωσχολικό χώρο και χρόνο.

Ένας από τους τρόπους αντίδρασης στην καταπιεστική αυτή ατμόσφαιρα ήταν ο «στολισμός» των «καταπιεστών» με τα κατάλληλα παρωνύμια. Ο αείμνηστος Μιχάλης Παπαδάκης (Δάνδολος) έκανε μια μεγάλη προσπάθεια συλλογής παρωνυμίων δασκάλων και καθηγητών, η οποία είχε αποδώσει –ούτε λίγα ούτε πολλά– 113 εγγραφές. Παρακάτω διαβάζουμε μερικά από τα γελοιωδέστερα αλλά και από τα κακεντρέχιστα. 5. Άρχοντας του σκότους (ο) 6. Βραμεμένη (η) 11. Γαλότσα (η) 13. Για φαντάσου (η) 17. Γλόμπος (ο) 22. Δρακουμέλ (η) 31. Ζουλάπι (το) 38. Κασιδόπετρος (ο) 40. Κατασρόλα (η) 41. Κατσόικα (η) 44. Κλάψας (ο) 54. Κουνελα (η) 67. Μπακαλιάρος (ο) 70. Μποθ (ο) 77. Νταγιάου (ο) 81. Ξόανο (η) 90. Ρασπούτιν (ο) 95. Τζοκόντα (η) 100. Τσίτσος (ο) 105. Φραγκόκοτα (η) 110. Χοιρούτσα (η) 111. Χότζας (ο) 113. Bestia (ο)



#### Πρόταση παρακολούθησης

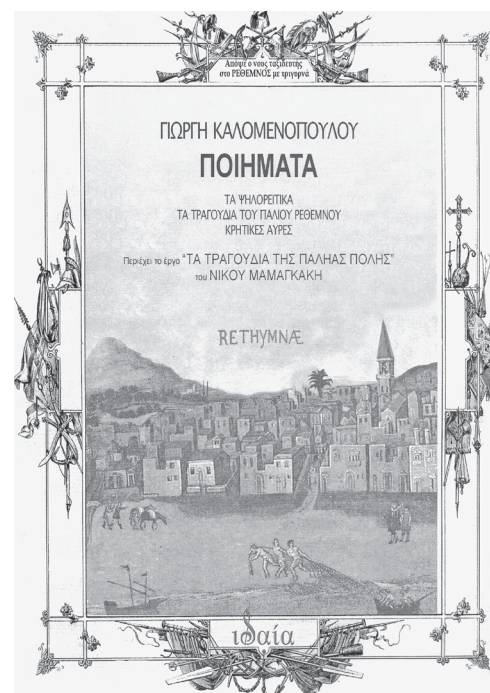


Παρακολουθήστε στον διαδικτυακό τόπο των «Ημερών Ρεθύμνου 2020» την επόμενη Δευτέρα 18 Μαΐου, ημερομηνία κατά την οποία έχει καθιερωθεί να γιορτάζεται η Διεθνής Ημέρα Μουσείων, την ξενάγηση στο Σχολικό Μουσείο του Δήμου Ρεθύμνης από τον υπογραφομένο, ως επιμελητή του, και τον Γιώργο Κανακάκη, ως υπεύθυνο εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Πέρσι είχαμε συνορτάσει την ημέρα αυτή με το Αρχαιολογικό και το Λαογραφικό Μουσείο, μ' ένα πρόγραμμα αφιερωμένο στη γραφή. Εφέτος ο Κορώνης μόνο διαδικτυακό εορτασμό μας επέτρεψε...



**Καλός κι ο Χότζας, μόνο μη μετανιώσουνε και μου τ' αλλάξουνε!** (Κωστής Στρατιδάκης σε καταγραφή Χάρη Στρατιδάκη). Ο συντάκτης της στήλης είχε ως μαθητή πρόβλημα με το παρωνύμιο του πατέρα του, που τον ακολουθούσε κι αυτόν, μετσαχηματισμένο σε «Χοτζάκι». Γι' αυτό και του παραπονιούνταν συχνά, εκείνος όμως δεν ήταν καθόλου δυσαρεστημένος μ' αυτό, μάλλον ευχαριστημένος φαινόταν: –Είδες ακόμα καθηγητή χωρίς παρανόμι; Ένα μου βγαίνει κι εμένα. Και καλύτερα πάλι «Χότζας», που είναι ο ιερέας των μουσουλμάνων, κι έχει γι' αυτό πολλά λόγια, παρά «Bestia», που πάει να πει κτήνος ή «Άρχοντας του σκότους». Μόνο, να παρακαλείς, μη μετανιώσουνε και μου τ' αλλάξουνε...

#### Προτάσεις ανάγνωσης



Μείνετε σίτι κι διαβάστε τα ίδια τα έντυπα από τα οποία πήραμε τα παραπάνω χιουμοριστικά αποσπάσματα. Το απόσπασμα της Εύας Λαδία θα το βρείτε στο διαδίκτυο, στο site της εφημερίδας «Ρεθεμνιώτικα Νέα» με τον τίτλο «Τα περιπετειώδη δρομολόγια του πρώτου ταξί της πόλης» και ημερομηνία 13-12-2019. Το ποίημα του Καλομενόπουλου θα το βρείτε με τον τίτλο «Για σταμάτα, Δημητράκη» στα «Ποιήματα. Τα Ψηλορείτικα. Τραγούδια του παλιού Ρεθύμνου. Κρητικές αύρες», δισευρέτα σήμερα, που ευτυχώς ανατύπωσε ο Νίκος Μαμαγκάκης το 2008. Και τα παρωνύμια των καθηγητών θα τα βρείτε στη Δημόσια Βιβλιοθήκη, στο περιοδικό «Κρησφύγετον», ένα από τα πολλά που εξέδωσε ο αείμνηστος Μιχάλης Παπαδάκης (Δάνδολος).

\* Ο Χάρης Στρατιδάκης είναι Δρ Παιδαγωγικής-ιστορικός ερευνητής-συγγραφέας  
strharis@yahoo.gr, 2831055031, 697 4026196